

Ian Buruma wordt gestraft omdat hij een ander geluid liet horen in het #metoo-debat

Deze week werd bekend dat prominente Brits-Nederlandse intellectueel Ian Buruma opstapte als hoofdredacteur van de New York Review of Books, een vooraanstaand, Amerikaans literatuurtijdschrift. Niet vanwege vroeg pensioen - hij bekleedde de functie pas een jaar - maar omdat zijn positie hevig onder vuur kwam te liggen naar aanleiding van zijn publicatie en verdediging van een essay van een #metoo verdachte. Het toont de enorme emoties die online nog steeds vrijkomen naar aanleiding van misbruik. Maar het laat ook zien hoe de persoon die een te gevoelige kwestie aanraakt direct lijdend voorwerp wordt van een bedenkelijk schervengericht.

De casus: Buruma schonk onlangs, in een themanummer gewijd aan #MeToo-daders, ruimte aan een emotioneel betoog van Jian Ghomeshi, Candese radio-DJ die door ruim 20 vrouwen beschuldigd werd van seksueel geweld, maar die voor een deel van de aanklachten werd vrijgesproken. Ghomeshi's verhaal is geen zelfvrijpleiting maar gaat in op zijn ervaring als sociale paria. Desondanks ontstond een klassieke twitterstorm. Daarin claimde men veelal dat een misbruiker geen podium zou moeten krijgen. Ook dreigde een adverteerdersboycot. Buruma's poging om uit te leggen dat hij ook het fenomeen van de publieke heksenjacht aan de kaak wilde stellen, gooide nog meer olie op het vuur. Als gevolg hiervan voelde Buruma zich gedwongen om ontslag te nemen. In zijn eigen woorden: 'in feite capitulatie voor intimidatie in de sociale media en door de universiteitspers.'

Is dit publiek schandpaalnagelen een vorm van politieke correctheid? De term is beladen en meerzijdig, maar we zien de teneur dat de snelle activistische ophef inderdaad steeds vaker dwingt tot capitulatie van tegendenkers. In ons boek *Over Politieke Correctheid* onderscheiden wij twee vormen. De eerste vorm is dogmatisch, waarbij een activistisch moralisme personen met een 'foute' mening in de marge drukt of zelfcensuur oplegt. De tweede vorm is conformistisch, waarbij men meedeint met de dominante mening, uit angst of omdat het makkelijk is. Het is immers makkelijker om tegen de zaken te zijn die al ernstig gevoelig liggen, en daarbij misschien zelf ook nog een duit in het zakje te doen. Beide vormen van PC zijn te zien als verklaringen voor het gebrek aan publieke bijval aan het tegengeluid of de manier waarop verontwaardiging razendsnel momentum krijgt.

Activisme tegen seksueel geweld is volledig legitiem, en ook hard nodig. Maar het kans soms ook zijn doel ver voorbij schieten. De gevolgen daarvan zijn in deze kwestie problematisch. Als eerste op persoonlijk niveau. Hoewel er alle reden kan zijn om het met iemand oneens te zijn, wordt hier karaktermoord gepleegd. Buruma wordt tot de stropop gemaakt van het misbruikschandaal, alleen omdat hij ruimte geeft aan een ander, onwenselijk geacht geluid.

Een ander problematisch gevolg is dat de bredere vrijheid van spreken in het geding komt, door het platform aan te vallen en niet de inhoudelijke boodschap. Wat voor signaal gaat er vanuit dat gezaghebbende pers zwicht voor de online twitterstorm? Anderen zullen voortaan wel tweemaal nadenken voordat zij dergelijke controverses aansnijden. Logischerwijs tast dit de diversiteit aan van het debat. Media moeten hun werk ongehinderd kunnen doen, en zijn verantwoordelijk voor een divers geluid. Precies wat Buruma opzocht.

Vrijheid van spreken bestaat niet alleen bij de gratie van de rechten die we vanuit officiële instituties genieten, maar ook dankzij de ruimte die de samenleving hiervoor laat. Wanneer media, die een cruciaal platform bieden voor het debat, bang zijn voor de reactie van de publieke opinie, dan wordt dat debat gesmoord. Indirect raakt dat de staat van de gezonde, deliberatieve democratie.

Op die manier kan politieke correctheid niet alleen op persoonlijk niveau slachtoffers maken, maar ook de diversiteit van het open publieke debat ondermijnen. Een uitermate onwenselijke ontwikkeling in een open samenleving, en eentje die, als we niet oppassen, ook zomaar kan overslaan naar Nederland.

Gerben Bakker, Docent Integrale Veiligheidskunde Haagse Hogeschool, Promovendus Erasmus Universiteit Rotterdam

Gert Jan Geling, Docent Integrale Veiligheidskunde Haagse Hogeschool, Promovendus Universiteit Leiden

Auteurs van het boek Over Politieke Correctheid, Boom Uitgevers Amsterdam, 2018

620 woorden